Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

9 iunie 2022*

„Trimitere preliminară – Cetățenia Uniunii – Resortisant al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord cu reședința într-un stat membru – Articolul 9 TUE – Articolele 20 și 22 TFUE – Dreptul de a alege și de a fi ales la alegerile locale în statul membru de reședință – Articolul 50 TUE – Acordul privind retragerea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană și din Comunitatea Europeană a Energiei Atomice – Consecințele retragerii unui stat membru din Uniune – Radiere de pe listele electorale în statul membru de reședință – Articolele 39 și 40 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Validitatea Deciziei (UE) 2020/135”

În cauza C-673/20,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE, introdusă de tribunal judiciaire d’Auch (Tribunalul judiciar din Auch, Franța), prin decizia din 17 noiembrie 2020, primită de Curte la 9 decembrie 2020, în procedura

EP

împotriva

Préfet du Gers,

Institut national de la statistique et des études économiques (INSEE),

cu participarea:

Maire de Thoux,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul L. Bay Larsen, vicepreședinte, doamna K. Jürimäe, domnii C. Lycourgos, E. Regan, S. Rodin și N. Jääskinen (raportor), doamna I. Ziemele și domnul J. Passer, președinți de cameră, domnii F. Biltgen, P. G. Xuereb și N. Piçarra, doamna L. S. Rossi și domnii N. Wahl și D. Gratsias, judecători,

avocat general: domnul A. M. Collins,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

* Limba de procedură: franceza.

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru EP, de J. Fouchet și J.-N. Caubet-Hilloutou, avocats;

– pentru guvernul francez, de A.-L. Desjonquères, D. Dubois și T. Stéhelin, în calitate de agenți;

– pentru guvernul român, de E. Gane și A. Wellman, în calitate de agenți;

– pentru Consiliul Uniunii Europene, de J. Ciantar, R. Meyer și M. Bauer, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de E. Montaguti, H. Krämer, C. Giolito și A. Spina, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 24 februarie 2022,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 50 TUE, a articolelor 18, 20 și 21 TFUE, a articolelor 39 și 40 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), a articolelor 2, 3, 10, 12 și 127 din Acordul privind retragerea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană și din Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (JO 2020, L 29, p. 7), adoptat la 17 octombrie 2019 și intrat în vigoare la 1 februarie 2020 (denumit în continuare „Acordul de retragere”), precum și validitatea acordului respectiv.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între EP, o resortisantă a Regatului Unit cu reședința, din anul 1984, în Franța, pe de o parte, și préfet du Gers (Prefect al Gers, Franța) și Institut national de la statistique et des études économiques (INSEE, Institutul Național de Statistică și Studii Economice, Franța), pe de altă parte, în legătură cu radierea lui EP de pe listele electorale în Franța și cu refuzul reînscrierii acesteia pe lista electorală suplimentară în cauză.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Tratatele UE și FUE

3 Articolul 9 TUE prevede:

„[…] Este cetățean al Uniunii orice persoană care are cetățenia unui stat membru. Cetățenia Uniunii nu înlocuiește cetățenia națională, ci se adaugă acesteia.”

4 Articolul 50 TUE prevede:

„(1) Orice stat membru poate hotărî, în conformitate cu normele sale constituționale, să se retragă din Uniune.

(2) Statul membru care hotărăște să se retragă notifică intenția sa Consiliului European. În baza orientărilor Consiliului European, Uniunea negociază și încheie cu acest stat un acord care stabilește condițiile de retragere, ținând seama de cadrul viitoarelor sale relații cu Uniunea. Acest acord se negociază în conformitate cu articolul 218 alineatul (3) [TFUE]. Acesta se încheie în numele Uniunii de către Consiliu[l Uniunii Europene], care hotărăște cu majoritate calificată, după aprobarea Parlamentului European.

(3) Tratatele încetează să se aplice statului în cauză de la data intrării în vigoare a acordului de retragere sau, în absența unui astfel de acord, după doi ani de la notificarea prevăzută la alineatul (2), cu excepția cazului în care Consiliul European, în acord cu statul membru în cauză, hotărăște în unanimitate să proroge acest termen.

[…]”

5 Articolul 18 primul paragraf TFUE prevede:

„În domeniul de aplicare al tratatelor și fără a aduce atingere dispozițiilor speciale pe care le prevăd, se interzice orice discriminare exercitată pe motiv de cetățenie sau naționalitate.”

6 Potrivit articolului 20 TFUE:

„(1) Se instituie cetățenia Uniunii. Este cetățean al Uniunii orice persoană care are cetățenia unui stat membru. Cetățenia Uniunii nu înlocuiește cetățenia națională, ci se adaugă acesteia.

(2) Cetățenii Uniunii au drepturile și obligațiile prevăzute în tratate. Aceștia se bucură, printre altele, de:

[…]

(b) dreptul de a alege și de a fi aleși în Parlamentul European, precum și la alegerile locale, în statul membru unde își au reședința, în aceleași condiții ca și resortisanții acestui stat”.

7 Articolul 21 alineatul (1) TFUE prevede:

„Orice cetățean al Uniunii are dreptul de liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre, sub rezerva limitărilor și condițiilor prevăzute de tratate și de dispozițiile adoptate în vederea aplicării acestora.”

8 Articolul 22 TFUE prevede:

„(1) Orice cetățean al Uniunii care își are reședința într-un stat membru și care nu este resortisant al acestuia are dreptul de a alege și de a fi ales la alegerile locale din statul membru în care își are reședința în aceleași condiții ca și resortisanții acelui stat. […]

(2) […] [O]rice cetățean al Uniunii care își are reședința într-un stat membru și care nu este resortisant al acestuia are dreptul de a alege și de a fi ales la alegerile pentru Parlamentul

European, în statul membru în care își are reședința, în aceleași condiții ca și resortisanții acelui stat. […]”

Carta

9 Articolul 39 din cartă, intitulat „Dreptul de a alege și de a fi ales în Parlamentul European”, prevede la alineatul (1):

„Orice cetățean al Uniunii are dreptul de a alege și de a fi ales în cadrul alegerilor pentru Parlamentul European, în statul membru în care acesta își are reședința, în aceleași condiții ca și resortisanții acestui stat.”

10 Potrivit articolului 40 din cartă, intitulat „Dreptul de a alege și de a fi ales în cadrul alegerilor locale”:

„Orice cetățean al Uniunii are dreptul de a alege și de a fi ales în cadrul alegerilor locale în statul membru, în care acesta își are reședința, în aceleași condiții ca și resortisanții acestui stat.”

Acordul de retragere

11 Acordul de retragere a fost aprobat în numele Uniunii și al Comunității Europene a Energiei Atomice (CEEA) prin Decizia (UE) 2020/135 a Consiliului din 30 ianuarie 2020 (JO 2020, L 29, p. 1).

12 Al patrulea, al șaselea și al optulea considerent al preambulului acestui acord enunță următoarele:

„Reamintind că, în conformitate cu articolul 50 […] TUE, coroborat cu articolul 106a din [EA] și sub rezerva condițiilor prevăzute de prezentul acord, dreptul Uniunii și al Euratom încetează în totalitate să se aplice Regatului Unit începând cu data intrării în vigoare a prezentului acord,

[…]

Recunoscând că este necesar să se prevadă o protecție reciprocă pentru cetățenii Uniunii și resortisanții Regatului Unit, precum și pentru membrii de familie ai acestora, în cazul în care aceștia și-au exercitat drepturile la libera circulație înainte de o dată stabilită în prezentul acord, și să se asigure că drepturile care le revin în temeiul prezentului acord sunt executorii și se bazează pe principiul nediscriminării; recunoscând, de asemenea, că ar trebui protejate drepturile care rezultă din perioadele în care persoanele respective au beneficiat de asigurarea de securitate socială,

[…]

Întrucât atât Uniunea, cât și Regatul Unit au interesul de a stabili o perioadă de tranziție sau de punere în aplicare în decursul căreia – în pofida tuturor consecințelor retragerii Regatului Unit din Uniune în ceea ce privește participarea Regatului Unit la instituțiile, organismele, oficiile și agențiile Uniunii, în special a încheierii, la data intrării în vigoare a prezentului acord, a mandatelor tuturor membrilor instituțiilor, organismelor și agențiilor Uniunii care au fost desemnați, numiți sau aleși ca urmare a calității Regatului Unit de stat membru al Uniunii – dreptul Uniunii, inclusiv acordurile internaționale, ar trebui să se aplice Regatului Unit și în

Regatul Unit și, ca regulă generală, cu același efect în ceea ce privește statele membre, pentru a evita perturbările în cursul perioadei în care va (vor) fi negociat (negociate) acordul (acordurile) privind relațiile viitoare.”

13 Partea întâi din acordul menționat, intitulată „Dispoziții comune”, include articolele 1-8 din acesta. Potrivit articolului 2 literele (c)-(e) din același acord:

„În sensul prezentului acord, se aplică următoarele definiții:

[…]

(c) «cetățean al Uniunii» înseamnă persoanele care au cetățenia unui stat membru;

(d) «resortisant al Regatului Unit» înseamnă un resortisant al Regatului Unit, astfel cum este definit în Noua Declarație a Guvernului Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din 31 decembrie 1982 privind definirea noțiunii «resortisanți», precum și în Declarația nr. 63 anexată la Actul Final al conferinței interguvernamentale care a adoptat Tratatul de la Lisabona […];

(e) «perioadă de tranziție» înseamnă perioada prevăzută la articolul 126”.

14 Partea a doua din Acordul de retragere, intitulată „Drepturile cetățenilor”, este compusă din articolele 9-39 din acesta. Articolul 9 literele (c) și (d) din acordul menționat prevede:

„În sensul prezentei părți și fără a aduce atingere titlului III, se aplică următoarele definiții:

[…]

(c) «stat-gazdă» înseamnă:
   (i) în ceea ce îi privește pe cetățenii Uniunii și pe membrii de familie ai acestora – Regatul Unit, în cazul în care aceștia și-au exercitat dreptul de ședere în Regatul Unit în conformitate cu dreptul Uniunii înainte de încheierea perioadei de tranziție și continuă să își aibă reședința în Regatul Unit și după încheierea perioadei de tranziție;
   (ii) în ceea ce îi privește pe resortisanții Regatului Unit și pe membrii de familie ai acestora – statul membru în care aceștia și-au exercitat dreptul de ședere în conformitate cu dreptul Uniunii înainte de încheierea perioadei de tranziție și în care continuă să își aibă reședința și după încheierea perioadei de tranziție;

(d) «statul de desfășurare a activității profesionale» înseamnă:
   (i) în ceea ce îi privește pe cetățenii Uniunii – Regatul Unit, în cazul în care aceștia au desfășurat în Regatul Unit o activitate economică ca lucrători frontalieri înainte de încheierea perioadei de tranziție și în care continuă să facă acest lucru și după încheierea perioadei de tranziție;
   (ii) în ceea ce îi privește pe resortisanții Regatului Unit – statul membru în care aceștia au desfășurat o activitate economică ca lucrători frontalieri înainte de încheierea perioadei de tranziție și în care continuă să facă acest lucru și după încheierea perioadei de tranziție”.

15 Articolul 10 din acordul menționat, intitulat „Domeniul de aplicare personal”, prevede:

„(1) Fără a aduce atingere titlului III, prezenta parte se aplică următoarelor persoane:

(a) cetățenilor Uniunii care și-au exercitat dreptul de ședere în Regatul Unit în conformitate cu dreptul Uniunii înainte de încheierea perioadei de tranziție și continuă să își aibă reședința în Regatul Unit și după încheierea perioadei de tranziție;

(b) resortisanților Regatului Unit care și-au exercitat dreptul de ședere într-un stat membru în conformitate cu dreptul Uniunii înainte de încheierea perioadei de tranziție și continuă să își aibă reședința în acel stat membru și după încheierea perioadei de tranziție;

[…]”

16 Articolul 12 din Acordul de retragere, intitulat „Nediscriminarea”, prevede:

„În domeniul de aplicare al prezentei părți și fără a aduce atingere dispozițiilor speciale pe care le include, se interzice, în statul-gazdă și în statul de desfășurare a activității profesionale, discriminarea pe motiv de cetățenie sau naționalitate în sensul articolului 18 primul paragraf [TFUE] a persoanelor menționate la articolul 10 din prezentul acord.”

17 Articolele 13-39 din acest acord cuprind dispozițiile care precizează conținutul drepturilor de care beneficiază persoanele vizate de partea a doua din acordul respectiv.

18 Articolul 126 din același acord, intitulat „Perioada de tranziție”, prevede:

„Se stabilește o perioadă de tranziție sau de punere în aplicare, care începe la data intrării în vigoare a prezentului acord și se încheie la 31 decembrie 2020.”

19 Articolul 127 din Acordul de retragere, intitulat „Domeniul de aplicare al dispozițiilor tranzitorii”, prevede:

„(1) În absența unor dispoziții contrare în prezentul acord, în cursul perioadei de tranziție, dreptul Uniunii se aplică Regatului Unit și pe teritoriul acestuia.

Cu toate acestea, următoarele dispoziții ale tratatelor și actele adoptate de instituțiile, organele, oficiile sau agențiile Uniunii nu se aplică Regatului Unit și nici pe teritoriul acestuia în cursul perioadei de tranziție:

[…]

(b) articolul 11 alineatul (4) [TUE], articolul 20 alineatul (2) litera (b), articolul 22 și articolul 24 primul paragraf [TFUE], articolele 39 și 40 din [cartă], precum și actele adoptate pe baza acestor dispoziții.

[…]

(6) În absența unor dispoziții contrare în prezentul acord, în cursul perioadei de tranziție, orice trimitere la statele membre în dreptul Uniunii aplicabil în temeiul alineatului (1), inclusiv astfel cum este pus în aplicare și executat de statele membre, se interpretează ca incluzând Regatul Unit.”

20 În temeiul articolului 185 din acordul menționat, acesta a intrat în vigoare la 1 februarie 2020. Reiese, pe de altă parte, din al patrulea paragraf al acestui articol că partea a doua din acordul menționat se aplică din momentul încheierii perioadei de tranziție.

Dreptul francez

21 Articolul 88-3 din Constituția din 4 octombrie 1958, în versiunea rezultată din loi constitutionnelle nr. 93-952 [Legea constituțională nr. 93-952] din 27 iulie 1993 (JORF din 28 iulie 1993, p. 10600), prevede:

„Sub rezerva reciprocității și în conformitate cu modalitățile prevăzute în [TUE], dreptul de a alege și de a fi ales la alegerile locale poate fi acordat numai cetățenilor Uniunii care au reședința în Franța. […]”

22 Articolul LO 227-1 din code électoral issu de la loi organique nº 98-404 du 25 mai 1998 déterminant les conditions d'application de l'article 88-3 de la Constitution relatif à l'exercice par les citoyens de l'Union européenne résidant en France, autres que les ressortissants français, du droit de vote et d'éligibilité aux élections municipales, et portant transposition de la directive 94/80/CE du 19 décembre 1994 [Codul electoral adoptat prin Legea organică nr. 98-404 din 25 mai 1998 de stabilire a condițiilor de aplicare a articolului 88-3 din Constituție privind exercitarea dreptului de a alege și de a fi ales la alegerile locale de către cetățenii Uniunii Europene care au reședința în Franța, cu excepția resortisanților francezi, și de transpunere a Directivei 94/80/CE din 19 decembrie 1994] (JORF din 26 mai 1998, p. 7975), prevede:

„Cetățenii Uniunii Europene care au reședința în Franța, alții decât resortisanții francezi, pot participa la alegerea consiliilor locale în aceleași condiții ca și alegătorii francezi, sub rezerva dispozițiilor prezentei secțiuni.

Persoanele menționate la primul paragraf sunt considerate că au reședința în Franța în cazul în care își au reședința efectivă în această țară sau dacă șederea lor este neîntreruptă.

[…]”

23 Articolul LO 227-2 din Codul electoral prevede:

„Pentru a-și exercita dreptul de vot, persoanele menționate la articolul LO 227-1 sunt înscrise, la cerere, pe o listă electorală specială.

Ele pot solicita înscrierea dacă au drept de vot în statul lor de origine și dacă îndeplinesc condițiile legale, altele decât cetățenia franceză, pentru a fi alegători și pentru a fi înscrise pe o listă electorală în Franța.”

24 În temeiul articolului L. 16 alineatul III 2° din Codul electoral, INSEE este responsabil de radierea din registrul electoral a numelor alegătorilor decedați și ale alegătorilor care nu mai au drept de vot.

Litigiul principal și întrebările preliminare

25 EP, resortisantă a Regatului Unit, locuiește în Franța din 1984 și este căsătorită cu un cetățean francez. Ea nu a solicitat și nu a obținut cetățenia franceză.

26 După intrarea în vigoare a Acordului de retragere, la 1 februarie 2020, EP a fost radiată, de la această dată, de pe listele electorale în Franța. Prin urmare, nu a fost autorizată să participe la alegerile locale care s-au desfășurat în Franța la 15 martie 2020.

27 La 6 octombrie 2020, EP a introdus o cerere de reînscriere pe lista electorală suplimentară destinată cetățenilor Uniunii care nu sunt francezi.

28 Prin decizia din 7 octombrie 2020, primarul comunei Thoux (Franța) a respins această cerere.

29 La 9 noiembrie 2020, EP a sesizat instanța de trimitere pentru a contesta decizia respectivă.

30 În fața acestei instanțe, EP a subliniat că nu mai beneficia de dreptul de a alege și de a fi aleasă în Regatul Unit ca urmare a normei din dreptul Regatului Unit în temeiul căreia resortisanții acestui stat care au reședința în străinătate de mai mult de 15 ani nu mai au dreptul de a participa la alegeri în statul respectiv (denumită în continuare „regula celor 15 ani”).

31 Astfel, EP s-ar afla într-o situație diferită de cea în privința căreia Cour de cassation (Curtea de Casație, Franța) a considerat că pierderea cetățeniei Uniunii nu afectează în mod disproporționat drepturile civile și politice ale persoanei în cauză, întrucât acea persoană a putut vota la referendumul privind retragerea Regatului Unit din Uniune și la alegerile legislative organizate în anul 2019 în statul respectiv. Or, nu aceasta ar fi situația lui EP.

32 Potrivit lui EP, pierderea statutului de cetățean al Uniunii, consacrat la articolul 20 TFUE, nu poate fi o consecință automată a retragerii Regatului Unit din Uniune. Ea adaugă că pierderea cetățeniei încalcă principiile securității juridice și proporționalității și constituie, de asemenea, o discriminare între cetățenii Uniunii și o atingere adusă libertății sale de circulație.

33 Primarul comunei Thoux amintește că dispozițiile naționale aplicabile nu permit înscrierea lui EP pe listele electorale.

34 Prefectul din Gers solicită respingerea acțiunii. Acesta apreciază, printre altele, că retragerea Regatului Unit din Uniune, la 1 februarie 2020, a avut drept consecință pierderea dreptului de a alege și de a fi ales al resortisanților acestui stat la alegerile locale și europene organizate în Franța și, prin urmare, radierea din oficiu de către INSEE a resortisanților Regatului Unit, precum EP, care nu au și cetățenia franceză, de pe listele electorale suplimentare.

35 Instanța de trimitere subliniază că EP este lipsită complet de dreptul de a alege având în vedere că nu poate vota la alegerile din Regatul Unit din cauza regulii celor 15 ani, iar în temeiul dispozițiilor articolului 127 din Acordul de retragere, ea a pierdut și dreptul de a alege la alegerile pentru Parlamentul European, precum și la alegerile locale din Franța.

36 Instanța respectivă consideră că aplicarea dispozițiilor acestui acord în cazul lui EP aduce o atingere disproporționată dreptului fundamental de vot al acesteia.

37 În aceste condiții, tribunal judiciaire d'Auch (Tribunalul judiciar din Auch, Franța) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 50 [TUE] și Acordul de retragere trebuie interpretate în sensul că abrogă cetățenia europeană a resortisanților [Regatului Unit] care și-au exercitat, înainte de încheierea perioadei de tranziție, dreptul la liberă circulație și la liberă stabilire pe teritoriul unui alt stat membru, în special pentru cei care locuiesc pe teritoriul unui alt stat membru de mai mult de 15 ani și care sunt supuși legii [Regatului Unit] denumite [regula celor 15 ani], care îi privează astfel de orice drept de vot?

2) În cazul unui răspuns afirmativ, articolele 2, 3, 10, 12 și 127 din Acordul de retragere coroborate cu al șaselea considerent al preambulului acestuia și cu articolele 18, 20 și 21 [TFUE] trebuie interpretate în sensul că au permis acestor resortisanți [ai Regatului Britanic] să își păstreze, fără excepție, drepturile la cetățenia europeană de care beneficiau înainte de retragerea țării lor din Uniunea Europeană?

3) În cazul unui răspuns negativ la a doua întrebare, Acordul de retragere nu este parțial lipsit de validitate, întrucât încalcă principiile care constituie identitatea Uniunii Europene, în special articolele 18, 20 și 21 [TFUE], dar și articolele 39 și 40 din [cartă], și nu încalcă principiul proporționalității, întrucât nu cuprinde nicio prevedere care să le permită să păstreze aceste drepturi fără excepție?

4) În orice caz, articolul 127 alineatul (1) litera (b) din Acordul de retragere nu este parțial lipsit de validitate, întrucât încalcă articolele 18, 20 și 21 [TFUE], precum și articolele 39 și 40 din [cartă], în măsura în care îi privează pe cetățenii Uniunii care și-au exercitat dreptul la liberă circulație și la liberă stabilire în Regatul Unit de dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile locale din această țară și, în cazul în care interpretarea dispozițiilor menționate de Tribunal și de Curte este aceeași cu cea a Conseil d'État francez, această încălcare nu se extinde la resortisanții Regatului Unit care și-au exercitat dreptul la liberă circulație și libertatea de stabilire pe teritoriul unui alt stat membru de mai mult de 15 ani supuși [regulii celor 15 ani] care îi privează astfel de orice drept de vot?"

Cu privire la cererea de redeschidere a procedurii orale

38 Prin înscrisul depus la grefa Curții la 15 aprilie 2022, EP a solicitat redeschiderea fazei orale a procedurii, în temeiul articolului 83 din Regulamentul de procedură al Curții.

39 În susținerea cererii sale, EP a invocat faptul că Conseil d'État (Consiliul de Stat, Franța) a pronunțat, la 22 martie 2022, o hotărâre prin care, într-o cauză comparabilă cu cea din litigiul principal, a statuat, fără a aștepta hotărârea Curții din această cauză, cu privire la consecințele retragerii Regatului Unit din Uniune asupra statutului resortisanților Regatului Unit cu reședința în Franța în ceea ce privește normele Uniunii în materie de cetățenie. De asemenea, ea a indicat că nu este de acord cu Concluziile avocatului general, prezentate la 24 februarie 2022, care ar fi omis, de altfel, să răspundă la mai multe dintre argumentele sale.

40 În această privință, trebuie amintit, pe de o parte, că Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și Regulamentul de procedură nu prevăd posibilitatea ca persoanele interesate menționate la articolul 23 din acest statut să prezinte observații ca răspuns la concluziile prezentate de avocatul general (Hotărârea din 16 noiembrie 2021, Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim și alții, C-748/19-C-754/19, EU:C:2021:931, punctul 30, precum și jurisprudența citată).

41 Pe de altă parte, în temeiul articolului 252 al doilea paragraf TFUE, avocatul general prezintă în mod public, cu deplină imparțialitate și în deplină independență, concluzii motivate cu privire la cauzele care, în conformitate cu Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, necesită intervenția sa. Prin urmare, nu este vorba despre un aviz destinat judecătorilor sau părților care ar emana de la o autoritate exterioară Curții, ci despre opinia individuală, motivată și exprimată public, a unui membru al instituției înseși. În aceste condiții, concluziile avocatului general nu pot fi puse în discuția părților (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 octombrie 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, punctul 21). Totodată, nici concluziile acestuia, nici motivarea pe care se întemeiază avocatul general nu sunt obligatorii pentru Curte. În consecință, dezacordul unei persoane interesate față de concluziile avocatului general, oricare ar fi chestiunile pe care acesta le examinează în cadrul lor, nu poate constitui prin el însuși un motiv care să justifice redeschiderea procedurii orale (Hotărârea din 16 noiembrie 2021, Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim și alții, C-748/19-C-754/19, EU:C:2021:931, punctul 31, precum și jurisprudența citată).

42 În același timp, în conformitate cu articolul 83 din Regulamentul de procedură, Curtea poate oricând să dispună, după ascultarea avocatului general, redeschiderea fazei orale a procedurii, în special atunci când consideră că nu este suficient de lămurită sau atunci când o parte a invocat, după închiderea acestei faze, un fapt nou de natură să aibă o influență decisivă asupra deciziei Curții sau atunci când cauza trebuie soluționată pe baza unui argument care nu a fost pus în discuția persoanelor interesate.

43 Cu toate acestea, în speță, Curtea consideră, după ascultarea avocatului general, că dispune de toate elementele necesare pentru a se pronunța asupra prezentei cereri de decizie preliminară. Pe de altă parte, aceasta arată că elementele invocate de EP în susținerea cererii sale de redeschidere a fazei orale a procedurii, inclusiv decizia națională invocată, nu constituie fapte noi de natură să poată exercita o influență asupra deciziei pe care este astfel chemată să o pronunțe.

44 În aceste condiții, nu este necesar să se dispună redeschiderea fazei orale a procedurii.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima și la a doua întrebare

45 Prin intermediul primei și al celei de a doua întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolele 9 și 50 TUE, precum și articolele 20-22 TFUE, coroborate cu Acordul de retragere trebuie interpretate în sensul că, de la retragerea Regatului Unit din Uniune, la 1 februarie 2020, resortisanții acestui stat care și-au exercitat dreptul de ședere într-un stat membru înainte de încheierea perioadei de tranziție nu mai beneficiază de statutul de cetățean al Uniunii și nici, în special, în temeiul articolului 20 alineatul (2) litera (b) și al articolului 22 TFUE, de dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile locale în statul membru de reședință, inclusiv atunci când sunt lipsiți, potrivit legislației statului ai cărui resortisanți sunt, și de dreptul de a alege la alegerile organizate de acest din urmă stat.

46 În această privință, în primul rând, trebuie subliniat că cetățenia Uniunii necesită deținerea cetățeniei unui stat membru.

47 Astfel, în conformitate cu articolul 9 TUE și cu articolul 20 alineatul (1) TFUE, cetățenii Uniunii trebuie să aibă cetățenia unui stat membru. În plus, din aceste dispoziții rezultă că cetățenia Uniunii nu înlocuiește cetățenia națională, ci se adaugă acesteia.

48 Prin articolul 9 TUE și articolul 20 TFUE, autorii tratatelor au stabilit, așadar, o legătură indisociabilă și exclusivă între deținerea cetățeniei unui stat membru și dobândirea, dar și păstrarea statutului de cetățean al Uniunii.

49 Din această perspectivă, Curtea a statuat că articolul 20 TFUE conferă oricărei persoane care deține cetățenia unui stat membru statutul de cetățean al Uniunii, care, potrivit unei jurisprudențe constante, are vocația de a fi statutul fundamental al resortisanților statelor membre [Hotărârea din 18 ianuarie 2022, Wiener Landesregierung (Revocarea unei asigurări de naturalizare), C-118/20, EU:C:2022:34, punctul 38 și jurisprudența citată].

50 Potrivit articolului 20 alineatul (2), precum și articolelor 21 și 22 TFUE, din statutul de cetățean al Uniunii decurg o serie de drepturi. Cetățenia Uniunii conferă, printre altele, fiecărui cetățean al Uniunii un drept fundamental și individual de liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre, sub rezerva limitărilor și a restricțiilor prevăzute de Tratatul FUE și a măsurilor adoptate în scopul aplicării acestora [a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 mai 2018, K. A. și alții (Reîntregirea familiei în Belgia), C-82/16, EU:C:2018:308, punctul 48, precum și jurisprudența citată].

51 În special, în ceea ce privește cetățenii Uniunii care au reședința într-un stat membru ai cărui resortisanți nu sunt, aceste drepturi cuprind, în temeiul articolului 20 alineatul (2) litera (b) și al articolului 22 TFUE, dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile locale în statul membru în care își au reședința, în aceleași condiții ca și resortisanții acestui din urmă stat membru. Și articolul 40 din cartă recunoaște acest drept. În schimb, niciuna dintre dispozițiile menționate nu consacră dreptul amintit în favoarea resortisanților unei țări terțe.

52 Astfel cum arată Comisia, faptul că o persoană privată și-a exercitat dreptul de liberă circulație și ședere pe teritoriul unui alt stat membru, atunci când statul al cărui resortisant este era un stat membru, nu este, în consecință, de natură să îi permită păstrarea statutului de cetățean al Uniunii și a tuturor drepturilor care decurg din acesta potrivit Tratatului FUE, în cazul în care, în urma retragerii din Uniune a statului său de origine, ea nu mai are cetățenia unui stat membru.

53 În al doilea rând, în ceea ce privește consecințele retragerii din Uniune a Regatului Unit pentru resortisanții acestui stat, trebuie arătat că articolul 50 alineatul (1) TUE prevede că orice stat membru poate hotărî, în conformitate cu normele sale constituționale, să se retragă din Uniune. Din acesta reiese că statul membru în cauză nu este obligat să ia decizia sa în acord cu celelalte state membre și nici cu instituțiile Uniunii. Decizia de retragere ține exclusiv de voința acestui stat membru, cu respectarea normelor sale constituționale, și depinde, așadar, exclusiv de alegerea sa suverană (Hotărârea din 10 decembrie 2018, Wightman și alții, C-621/18, EU:C:2018:999, punctul 50).

54 Astfel cum a amintit Curtea, articolul 50 alineatele (2) și (3) TUE prevede procedura care trebuie urmată în cazul unei decizii de retragere care implică, *primo*, notificarea Consiliului European cu privire la intenția de retragere, *secundo*, negocierea și încheierea unui acord care stabilește

condițiile de retragere, ținând seama de viitoarele relații dintre statul în cauză și Uniune, și, *tertio*, retragerea propriu-zisă din Uniune la data intrării în vigoare a acestui acord sau, în absența unui astfel de acord, după doi ani de la notificarea Consiliului European, cu excepția cazului în care acesta din urmă, în acord cu statul membru în cauză, hotărăște în unanimitate să proroge acest termen (Hotărârea din 16 noiembrie 2021, Governor of Cloverhill Prison și alții, C-479/21 PPU, EU:C:2021:929, punctul 48, precum și jurisprudența citată).

55 În consecință, în temeiul articolului 50 alineatul (3) TUE, tratatele au încetat să se mai aplice Regatului Unit la data intrării în vigoare a Acordului de retragere, la 1 februarie 2020, astfel încât statul respectiv nu mai este, de la această dată, un stat membru (a se vedea în acest sens Ordonanța din 16 iunie 2021, Sharpston/Consiliul și reprezentanții guvernelor statelor membre, C-685/20 P, EU:C:2021:485, punctul 53).

56 Prin urmare, începând de la 1 februarie 2020, resortisanții Regatului Unit nu mai au cetățenia unui stat membru, ci pe cea a unui stat terț.

57 Or, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 46-51 din prezenta hotărâre, deținerea cetățeniei unui stat membru constituie o condiție indispensabilă pentru ca o persoană să poată dobândi și păstra statutul de cetățean al Uniunii și să beneficieze de totalitatea drepturilor aferente acestuia. Pierderea cetățeniei unui stat membru implică, așadar, pentru persoana în cauză, pierderea automată a statutului său de cetățean al Uniunii.

58 În aceste condiții, întrucât resortisanții Regatului Unit sunt, începând de la 1 februarie 2020, resortisanți ai unui stat terț, ei și-au pierdut, de la această dată, statutul de cetățean al Uniunii. În consecință, ei nu mai beneficiază, în temeiul articolului 20 alineatul (2) litera (b) și al articolului 22 TFUE, de dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile locale în statul membru de reședință. În această privință, este irelevant faptul că resortisanții Regatului Unit și-au exercitat în prealabil dreptul de ședere într-un stat membru.

59 În ceea ce privește preocupările instanței de trimitere în legătură cu consecințele, în opinia sa, disproporționate pe care le implică pierderea statutului de cetățean al Uniunii pentru un resortisant al Regatului Unit, precum EP, care este lipsit totodată de dreptul de a alege în Regatul Unit în temeiul regulii celor 15 ani, trebuie precizat, pe de o parte, că pierderea acestui statut și, în consecință, a dreptului de a alege și de a fi ales la alegerile locale în statul membru de reședință de către acest resortisant constituie, după cum a arătat domnul avocat general la punctul 42 din concluzii, o consecință automată a simplei decizii adoptate în mod suveran de Regatul Unit de a se retrage din Uniune, în temeiul articolului 50 alineatul (1) TUE.

60 În ceea ce privește, pe de altă parte, regula celor 15 ani, aceasta ține de o alegere din domeniul dreptului electoral efectuată de acest fost stat membru, în prezent stat terț.

61 În aceste condiții, nici autoritățile competente ale statelor membre, nici instanțele acestora nu pot fi obligate să efectueze o examinare individuală a consecințelor pierderii statutului de cetățean al Uniunii pentru persoana în cauză, în raport cu principiul proporționalității.

62 În această privință, trebuie subliniat că pierderea acestui statut, precum și a dreptului de a alege și de a fi ales la alegerile organizate în statul membru de reședință de către persoana în cauză este rezultanta automată a unei decizii adoptate în mod suveran de un fost stat membru, în temeiul articolului 50 alineatul (1) TUE, de a se retrage din Uniune și de a deveni astfel un stat terț față de aceasta. Or, cauzele în care Curtea a consacrat obligația unei examinări individuale a

proporționalității consecințelor pierderii cetățeniei Uniunii s-au referit la situații specifice, care intră sub incidența dreptului Uniunii, în care un stat membru retrăsese cetățenia unor persoane fizice în temeiul unei măsuri legislative a statului membru respectiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 martie 2019, Tjebbes și alții, C-221/17, EU:C:2019:189, punctul 48) sau al unei decizii individuale adoptate de autoritățile competente ale statului membru respectiv [a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 martie 2010, Rottmann, C-135/08, EU:C:2010:104, punctul 42, și Hotărârea din 18 ianuarie 2022, Wiener Landesregierung (Revocarea unei asigurări de naturalizare), C-118/20, EU:C:2022:34, punctul 74]. Prin urmare, jurisprudența rezultată din aceste diferite hotărâri nu poate fi transpusă într-o situație precum cea din litigiul principal.

63 În ceea ce privește, în al treilea rând, aspectul dacă Acordul de retragere menține, după retragerea Regatului Unit din Uniune și, prin urmare, după intrarea în vigoare, la 1 februarie 2020, a acestui acord, în favoarea resortisanților Regatului Unit care și-au exercitat dreptul de ședere într-un stat membru în conformitate cu dreptul Uniunii înainte de încheierea perioadei de tranziție, dreptul de a alege și dreptul de a fi aleși la alegerile locale în statul lor membru de reședință, trebuie să se sublinieze că niciun element din acordul menționat nu permite să se constate că acesta conferă un astfel de drept resortisanților respectivi.

64 În special, trebuie să se observe că, potrivit celui de al patrulea considerent al preambulului Acordului de retragere, dreptul Uniunii încetează în totalitate să se aplice Regatului Unit, numai sub rezerva condițiilor definite în acesta, de la data intrării în vigoare a acordului respectiv.

65 În ceea ce privește aceste condiții, care urmăreau să permită ca retragerea Regatului Unit din Uniune să se efectueze în mod ordonat (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 decembrie 2018, Wightman și alții, C-621/18, EU:C:2018:999, punctul 56), Acordul de retragere face distincție între două perioade.

66 Pe de o parte, în conformitate cu articolul 2 litera (e) din Acordul de retragere coroborat cu articolul 126 din acesta, acordul respectiv prevede o perioadă de tranziție, cuprinsă între 1 februarie și 31 decembrie 2020.

67 În această privință, articolul 127 alineatul (1) din acordul menționat prevede principiul, menționat și în al optulea considerent al preambulului acestuia, potrivit căruia în cursul perioadei de tranziție dreptul Uniunii se aplică în continuare Regatului Unit și pe teritoriul acestui stat. Or, prin derogare de la principiul respectiv, articolul 127 alineatul (1) litera (b) din acord exclude în mod expres aplicarea în Regatul Unit și pe teritoriul acestui stat a articolului 20 alineatul (2) litera (b) și a articolului 22 TFUE, precum și a articolelor 39 și 40 din cartă, și anume dispozițiile dreptului primar al Uniunii referitoare la dreptul de a alege și de a fi aleși al cetățenilor Uniunii în Parlamentul European și la alegerile locale în statul lor membru de reședință.

68 Desigur, astfel cum arată EP, potrivit articolului 127 alineatul (1) litera (b) din Acordul de retragere, această excludere se referă la Regatul Unit și la teritoriul statului respectiv, așa cum este definit la articolul 3 alineatul (1) din acesta, referitor la domeniul de aplicare teritorial al acordului amintit, fără a viza în mod explicit resortisanții acestuia din urmă. Trebuie să se considere însă că excluderea respectivă se aplică și resortisanților Regatului Unit care și-au exercitat dreptul de ședere într-un stat membru în conformitate cu dreptul Uniunii înainte de încheierea perioadei de tranziție.

69 Astfel, articolul 127 alineatul (1) din Acordul de retragere trebuie interpretat în coroborare cu articolul 127 alineatul (6) din acesta.

70 Or, din această din urmă dispoziție reiese că, atunci când sunt puse în aplicare și executate de statele membre, dispozițiile dreptului Uniunii care nu se aplică în temeiul articolului 127 alineatul (1) litera (b) din acordul menționat se interpretează ca neincluzând Regatul Unit în domeniul lor de aplicare. Printre aceste dispoziții se numără articolul 20 alineatul (2) litera (b) și articolul 22 TFUE, precum și articolele 39 și 40 din cartă, care se referă la dreptul de a alege și de a fi ales la alegerile pentru Parlamentul European, precum și la alegerile locale. Acest drept este rezervat oricărui cetățean al Uniunii care are reședința într-un stat membru al cărui resortisant nu este, articolul 20 alineatul (1) TFUE precizând că este cetățean al Uniunii „orice persoană care are cetățenia unui stat membru”.

71 În consecință, statele membru nu mai erau obligate, începând de la 1 februarie 2020, să asimileze resortisanții Regatului Unit resortisanților unui stat membru în vederea aplicării articolului 20 alineatul (2) litera (b) și a articolului 22 TFUE, precum și a articolelor 39 și 40 din cartă, și nici, prin urmare, să acorde resortisanților Regatului Unit care au reședința pe teritoriul lor dreptul, recunoscut de aceste dispoziții persoanelor care au, ca resortisanți ai unui stat membru, statutul de cetățean al Uniunii, de a alege și de a fi aleși în Parlamentul European și la alegerile locale.

72 În orice caz, o interpretare contrară a articolului 127 alineatul (1) litera (b) din Acordul de retragere, care constă în limitarea aplicării acestuia numai la teritoriul Regatului Unit și, prin urmare, numai la cetățenii Uniunii care aveau reședința în acest stat în perioada de tranziție, ar crea o asimetrie între drepturile conferite de acordul respectiv resortisanților Regatului Unit și cetățenilor Uniunii. Or, o asemenea asimetrie ar fi contrară obiectului acordului menționat, enunțat în al șaselea considerent al preambulului acestuia, care este de a garanta o protecție reciprocă cetățenilor Uniunii și, respectiv, resortisanților Regatului Unit, care și-au exercitat drepturile la liberă circulație înainte de încheierea perioadei de tranziție.

73 Pe de altă parte, în ceea ce privește perioada care a început la finalul perioadei de tranziție la 1 ianuarie 2021, Acordul de retragere prevede, în partea a doua, norme destinate protejării, în mod reciproc și egal, a situației cetățenilor Uniunii și a celei a resortisanților Regatului Unit, menționați la litera (a) și, respectiv, la litera (b) ale articolului 10 din acest acord, care și-au exercitat drepturile la liberă circulație înainte de încheierea perioadei de tranziție.

74 Aceste norme, care se aplică, în temeiul articolului 185 al patrulea paragraf din acordul menționat, din momentul încheierii perioadei de tranziție, au ca obiect, astfel cum s-a amintit la punctul 72 din prezenta hotărâre, garantarea unei protecții reciproce cetățenilor Uniunii și resortisanților Regatului Unit, menționați la punctul anterior. Normele menționate privesc, potrivit dispozițiilor prevăzute la articolele 13-39 din Acordul de retragere, drepturile legate de ședere, drepturile lucrătorilor salariați și ale lucrătorilor independenți, calificările profesionale și coordonarea sistemelor de securitate socială.

75 Cu toate acestea, la fel ca cele indicate la articolul 127 alineatul (1) litera (b) din acordul menționat în ceea ce privește perioada de tranziție, printre drepturile prevăzute în mod specific în partea a doua din acesta nu se numără dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile locale în statul membru de reședință al resortisanților Regatului Unit, care și-au exercitat dreptul de ședere într-un stat membru al Uniunii înainte de încheierea perioadei de tranziție și care continuă să își aibă reședința în acel stat membru și după încheierea perioadei de tranziție.

76 În acest context, trebuie să se precizeze, în plus, că interdicția prevăzută la articolul 12 din Acordul de retragere privind discriminarea pe motiv de cetățenie sau naționalitate, în sensul articolului 18 primul paragraf TFUE în statul gazdă, și în sensul articolului 9 litera (c) din respectivul acord în

statul de desfășurare a activității profesionale, astfel cum este definit la articolul 9 litera (d) din respectivul acord, în ceea ce privește persoanele menționate la articolul 10 din respectivul acord, se referă, în conformitate cu termenii acestui articol 12, la partea a doua din același acord.

77 Or, dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile locale în statul membru de reședință al resortisanților Regatului Unit, menționați la articolul 10 litera (b) din Acordul de retragere, nu intră în domeniul de aplicare al părții a doua din acest acord. Astfel, un resortisant al Regatului Unit, precum EP, care și-a exercitat dreptul de ședere într-un stat membru în conformitate cu dreptul Uniunii înainte de încheierea perioadei de tranziție și care continuă să aibă reședința în acel stat membru și după încheierea perioadei de tranziție, nu se poate prevala în mod util de această interdicție de discriminare pentru a revendica dreptul de a alege și de a fi ales la alegerile locale în statul membru de reședință, de care este privat ca urmare a deciziei suverane a Regatului Unit de a se retrage din Uniune.

78 În prelungirea considerațiilor care precedă, trebuie de asemenea amintit, în ceea ce privește articolul 18 primul paragraf TFUE, că această dispoziție nu are vocația să se aplice în cazul unei eventuale diferențe de tratament între resortisanții statelor membre și cei ai statelor terțe (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 aprilie 2020, Ruska Federacija, C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, punctul 40 și jurisprudența citată).

79 De asemenea, în ceea ce privește articolul 21 TFUE, trebuie amintit că acest articol prevede la alineatul (1) dreptul oricărui cetățean al Uniunii de liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre și se aplică, după cum reiese din cuprinsul articolului 20 alineatul (1) TFUE, oricărei persoane care are cetățenia unui stat membru, astfel încât acesta nu se aplică unui resortisant al unui stat terț (Hotărârea din 2 aprilie 2020, Ruska Federacija, C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, punctul 41).

80 În măsura în care articolul 18 primul paragraf TFUE și articolul 21 primul paragraf TFUE au devenit aplicabile prin Acordul de retragere în perioada de tranziție și după aceasta, dispozițiile nu pot fi interpretate, pentru a nu nesocoti formularea articolului 20 alineatul (2) litera (b) și a articolului 22 TFUE, a articolului 40 din cartă și a dispozițiilor Acordului de retragere, în sensul că ar conferi și resortisanților Regatului Unit, care nu mai au cetățenia unui stat membru, dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile locale organizate în statul membru de reședință al acestora.

81 Prin urmare, articolul 18 primul paragraf și articolul 21 primul paragraf TFUE nu pot fi interpretate în sensul că ar impune statelor membre să acorde în continuare, după 1 februarie 2020, resortisanților Regatului Unit care au reședința pe teritoriul lor dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile locale organizate pe acest teritoriu pe care îl acordă cetățenilor Uniunii.

82 Această interpretare nu aduce atingere posibilității statelor membre de a acorda, în condițiile pe care le stabilesc în legislația lor națională, dreptul de a alege și de a fi aleși resortisanților unor state terțe care au reședința pe teritoriul lor.

83 Având în vedere toate considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la prima și la a doua întrebare că articolele 9 și 50 TUE, precum și articolele 20-22 TFUE, coroborate cu Acordul de retragere trebuie interpretate în sensul că, de la retragerea Regatului Unit din Uniune la 1 februarie 2020, resortisanții acestui stat care și-au exercitat dreptul de ședere într-un stat membru înainte de încheierea perioadei de tranziție nu mai beneficiază de statutul de cetățean al Uniunii și nici, în special, în temeiul articolului 20 alineatul (2) litera (b) și al articolului 22 TFUE,

de dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile locale în statul membru de reședință, inclusiv atunci când sunt lipsiți, potrivit legislației statului ai cărui resortisanți sunt, și de dreptul de a alege la alegerile organizate de acest din urmă stat.

Cu privire la a treia și la a patra întrebare

84 Întrucât a treia și a patra întrebare privesc validitatea Acordului de retragere, trebuie amintit că Curtea este competentă, atât în cadrul unei acțiuni în anulare, cât și în cel al unei cereri de decizie preliminară, să aprecieze dacă un acord internațional încheiat de Uniune este compatibil cu tratatele și cu normele de drept internațional care, în conformitate cu acestea, sunt obligatorii pentru Uniune (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 februarie 2018, Western Sahara Campaign UK, C-266/16, EU:C:2018:118, punctul 48 și jurisprudența citată).

85 Or, atunci când, precum în speță, Curtea a fost sesizată cu o cerere de decizie preliminară referitoare la validitatea unui acord internațional încheiat de Uniune, această cerere trebuie înțeleasă în sensul că vizează actul Uniunii de aprobare a încheierii acordului internațional respectiv. Acest control de validitate pe care Curtea este determinată să îl efectueze este însă susceptibil să privească legalitatea actului respectiv din perspectiva conținutului însuși al acordului internațional în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 februarie 2018, Western Sahara Campaign UK, C-266/16, EU:C:2018:118, punctele 50 și 51).

86 Încheierea Acordului de retragere a fost aprobată prin Decizia 2020/135.

87 De asemenea, trebuie amintit că, în cazul în care întrebările preliminare adresate de instanța națională, pe proprie răspundere, privesc validitatea unei norme din dreptul Uniunii, Curtea este obligată, în principiu, să se pronunțe, cu excepția situației în care cerințele privind conținutul cererii de decizie preliminară care figurează la articolul 94 din Regulamentul de procedură nu sunt respectate sau atunci când este evident că interpretarea sau aprecierea validității unei asemenea norme nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal ori atunci când problema este de natură ipotetică (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 iunie 2019, P. M. și alții, C-264/18, EU:C:2019:472, punctele 14 și 15).

88 Or, aceasta este situația în speță, în măsura în care instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe cu privire la validitatea Deciziei 2020/135 sub aspectul faptului că Acordul de retragere nu conferă cetățenilor Uniunii care și-au exercitat dreptul de ședere în Regatul Unit înainte de încheierea perioadei de tranziție dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile locale în statul respectiv, această situație neavând nicio legătură cu cea în discuție în cauza principală. De asemenea, întrucât articolul 39 din cartă privește dreptul de a alege și de a fi ales în Parlamentul European, acesta nu are nicio relevanță pentru a răspunde la a treia și la a patra întrebare din moment ce ele privesc dreptul de a alege și de a fi ales la alegerile locale.

89 Prin urmare, la aceste două întrebări trebuie să se răspundă numai în măsura în care privesc validitatea Deciziei 2020/135 sub aspectul faptului că Acordul de retragere nu conferă resortisanților Regatului Unit care și-au exercitat dreptul de ședere într-un stat membru înainte de încheierea perioadei de tranziție dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile locale în statul membru de reședință.

90 În aceste condiții, trebuie să se considere că, prin intermediul celei de a treia și al celei de a patra întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă, în lumina articolului 9 TUE, a articolelor 18, 20 și 21 TFUE, precum și a articolului 40 din

cartă și a principiului proporționalității, Decizia 2020/135 este afectată de nevaliditate în măsura în care Acordul de retragere nu conferă resortisanților Regatului Unit care și-au exercitat dreptul de ședere într-un stat membru înainte de încheierea perioadei de tranziție dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile locale în statul de reședință.

91 În legătură cu acest aspect, în ceea ce privește, în primul rând, examinarea validității Deciziei 2020/135 în lumina articolului 9 TUE, a articolelor 18, 20-22 TFUE, precum și a articolului 40 din cartă, la punctele 55-58 din prezenta hotărâre s-a arătat că, în urma deciziei adoptate în mod suveran de Regatul Unit de a se retrage din Uniune pe baza articolului 50 alineatul (1) TUE, tratatele au încetat să se aplice Regatului Unit, în temeiul articolului 50 alineatul (3) TUE, la data intrării în vigoare a Acordului de retragere, la 1 februarie 2020, astfel încât resortisanții acestui stat nu mai au, de la acea dată, cetățenia unui stat membru, ci pe cea a unui stat terț. Rezultă că aceștia nu mai sunt cetățeni ai Uniunii de la data amintită.

92 Or, după cum reiese din cuprinsul punctelor 46-51 din prezenta hotărâre, doar cetățenii Uniunii se pot prevala, în temeiul articolului 20 alineatul (2) litera (b), al articolului 22 TFUE și al articolului 40 din cartă, de dreptul de a alege la alegerile locale în statul membru de reședință.

93 În aceste condiții, Decizia 2020/135 nu poate fi considerată contrară articolului 9 TUE, articolelor 20 și 22 TFUE, precum și articolului 40 din cartă, în măsura în care Acordul de retragere pe care l-a aprobat nu conferă resortisanților acestui fost stat membru, în prezent stat terț, care și-au exercitat dreptul de ședere într-un stat membru înainte de încheierea perioadei de tranziție, dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile locale în statul membru de reședință.

94 Același lucru este valabil și în ceea ce privește articolele 18 și 21 TFUE.

95 În ceea ce privește articolul 18 TFUE, din considerațiile expuse la punctele 78-81 din prezenta hotărâre reiese că diferența de tratament care decurge din Acordul de retragere aprobat prin această decizie între resortisanții Regatului Unit care au reședința într-un stat membru și care nu mai au, începând de la 1 februarie 2020, dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile locale în statul membru de reședință și, respectiv, cetățenii Uniunii care au un astfel de drept nu constituie o discriminare pe motiv de cetățenie sau naționalitate, în sensul articolului 18 primul paragraf TFUE.

96 În ceea ce privește articolul 21 TFUE, din considerațiile expuse la punctele 79-82 din prezenta hotărâre reiese că alegerea, care decurge din Acordul de retragere aprobat prin această decizie, de a nu menține, după 1 februarie 2020, pentru resortisanții Regatului Unit care au reședința într-un stat membru, dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile locale în acest stat membru nu constituie o încălcare a alineatului (1) al articolului menționat.

97 Rezultă că Decizia 2020/135 nu poate fi considerată contrară articolelor 18 și 21 TFUE pentru motivul că Acordul de retragere pe care l-a aprobat nu a prevăzut dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile locale organizate pe teritoriul statelor membre în beneficiul resortisanților Regatului Unit care continuă să aibă reședința pe acest teritoriu după 1 februarie 2020.

98 În ceea ce privește, în al doilea rând, examinarea validității Deciziei 2020/135 în lumina principiului proporționalității, este important de subliniat că niciun element din dosarul de care dispune Curtea nu permite să se considere că Uniunea, în calitate de parte contractantă la Acordul de retragere, ar fi depășit limitele puterii sale de apreciere în desfășurarea relațiilor externe prin faptul că nu a solicitat ca, în acordul respectiv în general sau la articolul 127 din

acesta în special, să se prevadă dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile locale în statul membru de reședință în favoarea resortisanților Regatului Unit care și-au exercitat dreptul de ședere într-un stat membru înainte de încheierea perioadei de tranziție.

99 În această privință, instituțiile Uniunii dispun, în desfășurarea relațiilor externe, de o marjă de manevră semnificativă în ceea ce privește decizia politică (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2016, Swiss International Air Lines, C-272/15, EU:C:2016:993, punctul 24). În exercitarea prerogativelor lor în acest domeniu, instituțiile respective pot încheia acorduri internaționale bazate, printre altele, pe principiul reciprocității și al avantajului reciproc. Astfel, ele nu sunt obligate să acorde în mod unilateral resortisanților unor țări terțe drepturi precum dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile locale în statul membru de reședință, care este, de altfel, rezervat exclusiv cetățenilor Uniunii, în temeiul articolului 20 alineatul (2) litera (b), al articolului 22 TFUE și al articolului 40 din cartă.

100 În aceste condiții, nu se poate reproșa Consiliului că, prin Decizia 2020/135, a aprobat Acordul de retragere, chiar dacă acesta din urmă nu conferă resortisanților Regatului Unit dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile locale în statul membru de reședință nici în perioada de tranziție, nici după aceasta.

101 În al treilea rând, în ceea ce privește împrejurarea, menționată de instanța de trimitere, potrivit căreia unii resortisanți ai Regatului Unit precum EP, care și-au exercitat dreptul de ședere într-un stat membru în conformitate cu dreptul Uniunii înainte de încheierea perioadei de tranziție, sunt lipsiți de dreptul de a alege în Regatul Unit prin aplicarea regulii celor 15 ani, trebuie subliniat că această împrejurare își are originea exclusiv într-o dispoziție din legislația unui stat terț, iar nu în dreptul Uniunii. Prin urmare, aceasta nu este relevantă în vederea aprecierii validității Deciziei 2020/135.

102 Rezultă că examinarea celei de a treia și a celei de a patra întrebări nu a evidențiat niciun element de natură să afecteze validitatea Deciziei 2020/135.

Cu privire la cheltuielile de judecată

103 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

1) **Articolele 9 și 50 TUE, precum și articolele 20-22 TFUE, coroborate cu Acordul privind retragerea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană și din Comunitatea Europeană a Energiei Atomice, adoptat la 17 octombrie 2019 și intrat în vigoare la 1 februarie 2020, trebuie interpretate în sensul că, de la retragerea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană la 1 februarie 2020, resortisanții acestui stat care și-au exercitat dreptul de ședere într-un stat membru înainte de încheierea perioadei de tranziție nu mai beneficiază de statutul de cetățean al Uniunii și nici, în special, în temeiul articolului 20 alineatul (2) litera (b) și al**

articolului 22 TFUE, de dreptul de a alege și de a fi aleși la alegerile locale în statul membru de reședință, inclusiv atunci când sunt lipsiți, potrivit legislației statului ai cărui resortisanți sunt, și de dreptul de a alege la alegerile organizate de acest din urmă stat.

2) **Examinarea celei de a treia și a celei de a patra întrebări preliminare nu a evidențiat niciun element de natură să afecteze validitatea Deciziei (UE) 2020/135 a Consiliului din 30 ianuarie 2020 referitoare la încheierea Acordului privind retragerea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană și din Comunitatea Europeană a Energiei Atomice.**

Semnături